

Elnarə Dadaşovanın vokal yaradıcılığı

Qasımova Nərmin (Üzeyir Hacıbəyli adına BMA)

Fakültə: Tarix-nəzəriyyə

İxtisas: Musiqi tarixi

Kurs: II

**Elmi rəhbər: sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent Rəna Səfərəlibəyova**

Dünya musiqi mədəniyyəti tarixində vokal musiqi nümunələri tarix boyu öz aktuallığını qoruyub saxlamaqla yanaşı, yeni yaranan janrlara bir növ təməl rolunu oynamışlar. Müxtəlif musiqi janrlarının yaranmasına baxmayaraq, vokal musiqi nümunələri insanların mənəviyyatına toxunmaqda hər zaman ən uğurlu vasitə olmuşdur.

XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan musiqi mədəniyyəti tarixində bəstəkarlıq məktəbinin formalaşma zərurəti klassik opera janrından bəhrələnən milli operanın yaradılması nəticəsində meydana gəlmişdir. Bu hadisə Azərbaycan musiqi mədəniyyətində bir çox problemlərin həlli üçün zəmin hazırlamış və öz növbəsində bəstəkarlıq məktəbinin yaranmasına kömək etmişdir. Həmçinin kiçik həcmli vokal janrı məhdud çərçivədən kənar, opera kimi əhəmiyyətli və böyük janrların da inkişaf istiqamətini müəyyənləşdirmiş və bu inkişafa güclü təsir göstərmişdir.

Təqdim olunan tədqiqat işində görkəmli Azərbaycan bəstəkarı Qara Qarayevin istedadlı tələbəsi, əməkdar incəsənət xadimi Elnarə Dadaşovanın vokal yaradıcılığının tədqiqi məsələləri nəzərdən keçirilmişdir. Bəstəkarın yaradıcılığında vokal musiqinin tutduğu mövqe, müasir bəstəkarlıq məktəbində bu sahənin tədqiqinin zəruriliyini müəyyənləşdirmək tədqiqat işinin qarşıya qoyduğu əsas məqsədlərdən biridir.

E.Dadaşova yaradıcılığının ümumi xasiyyətnaməsinin səciyələndirilməsi, mahnı və romansların, bəstəkarın vokal yaradıcılığı-

na xas olan səciyyəvi əlamətlərin aşkar olunması tədqiqat işində ayrı-ayrı araşdırılaraq təhlil olunur.

Tədqiqat işinin yeniliyi ondan ibarətdir ki, bu vaxta qədər E.Dadaşovanın vokal yaradıcılığının xüsusiyyətləri dərinlən araşdırılıb təhlil olunmamış, vokal yaradıcılığına bu aspektdən baxılmamışdır. Bəstəkar istər vokal, istərsə də digər janrlarda yaratdığı əsərlərdə milli musiqimizin üslub xüsusiyyətlərini xüsusilə vurğulamış, layla, ağı, rəqs və aşiq havalarının səs yazılarını diqqətlə təhlil etmiş və nota köçürmüşdür. Onun R.Adıgözəlovun ifasında yaddaqalan "Sarı gəlin", kamera orkestri üçün "Tərəkəmə", "Süsən bülbül" mövzusu əsasında orqan üçün variasiyaları bu qəbildəndir. Bəstəkar vokal yaradıcılığında müxtəlif klassik şairlərə (Nizamiyə, Füzuliyə) həmçinin, XX əsr poeziyasına (H.Cavid, Ə.Cavad, Ə.Cəmil, M.Müşfiq, S.Vurğun, B.Vahabzadə, T.Elçin) müraciət etmişdir. Onun vokal yaradıcılığına aid olan əsərlər sırasında "Mənim Tanrım", "İlk Bahar", "Şərq qadını", "Alqış qeyrətinizə", "Döyüş cəngisi", "Ana", "Lay-lay", "Bahar şərqisi", "Anamın laylası", "Sana düşüb meylim", "Vüqarlı dağları sevirəm vətən", "Rəngim döndü sənsiz" və s. kimi mahnı və romansları tədqiqat işində təhlilə cəlb edilib.